

01.03.2020

Bądźmy FAIR! ALLEA przedstawia rekomendacje dotyczące danych badawczych w humanistyce

Nowy raport ALLEA zawiera kluczowe rekomendacje pozwalające wdrożyć w naukach humanistycznych zasady FAIR, zgodnie z którymi cyfrowe dane badawcze powinny być możliwe do znalezienia (*Findable*), dostępne (*Accessible*), interoperacyjne (*Interoperable*) i nadające się do ponownego wykorzystania (*Reusable*). Dokument ten został opracowany jako praktyczny przewodnik, który ma pomóc naukowcom, instytucjom finansującym badania, oraz osobom odpowiedzialnym za politykę naukową w procesie przechodzenia do zrównoważonej kultury udostępniania danych. Celem raportu jest przystępne przedstawienie w kontekście nauk humanistycznych głównych zagadnień z zakresu zarządzania danymi, jak np. Plan Zarządzania Danymi, formaty i typy danych, metadane, licencje, deponowanie w zaufanych repozytoriach czy trwałe identyfikatory.

Obfitość danych w cyfrowym świecie stwarza nowe możliwości dla wszystkich dziedzin nauki, w tym humanistyki, w której digitalizacja i poprawne udostępnienie tekstów, obrazów, dźwięków, nagrań wideo i innych typów danych może znacząco przyczynić się do nie tylko do rozwoju badań, lecz także do transformacji metodologii czy komunikacji naukowej.

Danymi jednakże trzeba zarządzać, a to wymaga stosowania ogólnie przyjętych standardów. W ostatnich latach zasady FAIR zostały powszechnie uznane za zbiór najlepszych praktyk w zarządzaniu danymi, zarówno w badaniach naukowych, jak i na innych polach aktywności. Na przykład, standardy te szybko zyskują na popularności w galeriach, bibliotekach, archiwach i muzeach, które posiadają kluczowe zasoby dla naukowców w dziedzinie nauk humanistycznych.

Dostrzegając wagę tych przemian, raport ALLEA *Sustainable and FAIR Data Sharing in the Humanities* pomaga przełożyć te zasady na codzienną praktykę badawczą. Zawiera on propozycje technicznych, prawnych i etycznych rozwiązań z zakresu zbierania, przechowywania, ochrony, rozpowszechniania i publikowania danych w taki sposób, by umożliwić ich wyszukiwanie, dostęp do nich, ponowne wykorzystywanie i interoperacyjność.

„Pełne wykorzystanie potencjału badań humanistycznych oraz wymiana i łączenie danych z różnych dyscyplin w celu sprostania wielkim wyzwaniom, wymaga zrozumienia zasad FAIR oraz niuansów ich wdrażania. Współczesne dyskusje o komunikacji naukowej oraz rozwój i szybkie rozprzestrzenianie się paradygmatu otwartej nauki jasno dowodzą, że zasady FAIR mają trwały wpływ na praktykę badawczą. Aby wesprzeć naukowców i instytucje dążące do opracowania danych FAIR, niniejszy raport zawiera praktyczne wskazówki dotyczące stosowania się do tych zasad, ze szczególnym uwzględnieniem perspektywy nauk humanistycznych. Mamy nadzieję, że okażą się pomocne w naszych wspólnych wysiłkach na rzecz bardziej otwartego krajobrazu badawczego”, stwierdza dr Natalie Harrower, przewodnicząca grupy roboczej ALLEA E-Humanities.

Cykl zarządzania danymi

Struktura raportu wzorowana jest na pięciu etapach cyklu zarządzania danymi: (1) identyfikacja, (2) planowanie, (3) zbieranie/wytwarzanie, strukturowanie i przechowywanie, (4) deponowanie, cytowanie i udostępnianie oraz (5) rozpowszechnianie. Dla każdego etapu przedstawiono zestaw praktycznych zaleceń i dalsze lektury. Autorzy biorą pod uwagę różnice pomiędzy kulturami udostępniania danych w różnych dyscyplinach nauk humanistycznych, zachęcając przy tym do rozwijania interdyscyplinarnych praktyk w zakresie danych badawczych.

Publikacja i konsultacje publiczne

Publikacja została przygotowana przez [grupe roboczą ALLEA E-Humanities](#) i wykorzystuje najnowsze ustalenia w zakresie polityki badawczej UE i FAIR. Nad tekstem raportu pracował zespół pod kierunkiem Natalie Harrower (Royal Irish Academy) w składzie: Beat Immenhauser (Swiss Academy of Humanities and Social Sciences), Maciej Maryl (Instytut Badań Literackich PAN), Timea Biro (Royal Irish Academy).

Bardzo istotnym elementem całego procesu była ewaluacja rekomendacji w toku konsultacji publicznych z naukowcami i praktykami. Konsultacje rozpoczęto w maju 2019 r., podczas dorocznego posiedzenia zgromadzenia ogólnego ALLEA. Komentarze zbierano zarówno online jak i podczas warsztatów zorganizowanych w Warszawie podczas DARIAH Annual Event. Grupa robocza otrzymała ponad 200 sugestii, które zostały starannie rozważone i uwzględnione. Autorzy komentarzy zostali wymienieni na końcu dokumentu.

[Raport można pobrać tutaj.](#)

Do pobrania:

- [Cykl_zarządzania_danymi.png](#)

Linki:

- <https://repository.dri.ie/catalog/tq582c863>

Słowa kluczowe: humanistyka cyfrowa, ALLEA, dane, raport, FAIR